

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 367/06-50

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 24. mája 2007 v senáte zloženom z predsedníčky Ľudmily Gajdošíkovej a zo sudcov Juraja Horvátha a Sergeja Kohuta o sťažnosti I. M., M., zastúpenej advokátom JUDr. J. F., Advokátska kancelária, T., vo veci porušenia jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Trebišov v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 650/2002 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo I. M. na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov zaručené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Trebišov v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 650/2002 p o r u š e n é b o l o .

2. I. M. p r i z n á v a primerané finančné zadostučinenie v sume 20 000 Sk (slovom dvadsaťtisíc slovenských korún), ktoré jej je Okresný súd Trebišov p o v i n n ý vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

3. I. M. p r i z n á v a úhradu trov právneho zastúpenia v sume 11 238 Sk (slovom jedenásťtisícdivestotridsaťosem slovenských korún).

4. Kancelárii Ústavného súdu Slovenskej republiky ukladá zaplatiť trovy právneho zastúpenia v sume 11 238 Sk (slovom jedenásťtisícdeväťstoosem slovenských korún) na účet advokáta JUDr. J. F., Advokátska kancelária, T., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

5. Okresný súd Trebišov je povinný uhradiť trovy právneho zastúpenia v sume 11 238 Sk (slovom jedenásťtisícdeväťstoosem slovenských korún) na účet Kancelárie Ústavného súdu Slovenskej republiky vedený v Štátnej pokladnici do jedného mesiaca od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. I. ÚS 367/06-33 z 22. marca 2007 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť I. M., M. (ďalej len „sťažovateľka“), zastúpenej advokátom JUDr. J. F., Advokátska kancelária, T., vo veci porušenia jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručeného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Trebišov (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 650/2002.

Sťažovateľka v sťažnosti uviedla:

„Dňa 4. 10. 2002 so podala na Okresnom súde Trebišov návrh na rozviazanie manželstva s V. M. (...). Dieťa (M. M.– dcéra; pozn.) bolo rozsudkom 8 Nc 202/02 (...) už v čase pred rozvodom zverené do výchovy a opateru mne a manžel mal prispievať na jej výchovu sumou 200,- SKK mesačne.

Dňa 29. 1. 2003 mi bol doručený rozsudok 10 C 650/02 (...) zo dňa 22. 11. 2002 o rozvedení nášho manželstva. Bývalý manžel sa proti tomuto rozsudku odvolal (...).

Dňa 27. 2. 2004 rozhodol Krajský súd Košice uznesením č. 16 CoP 364/03 (...) o zrušení rozsudku súdu prvého stupňa (...) o výživnom a vrátil prípad späť okresnému súdu (...).

O 1,5 roka neskôr mi došlo uznesenie o prerušení konania 10 C 650/2002 (...), na ktoré som sa odvolala (...). Odvolanie (...) som osobne podala (...) dňa 30. 3. 2006. Nakoľko mi na toto odvolanie neprišla 3 mesiace žiadna odpoveď, podala som sťažnosť na Najvyšší súd Slovenskej republiky (...). Dňa 8. 8. 2006 som dostala list z Okresného súdu Trebišov (...), v ktorom mi oznamujú postúpenie sťažnosti z NS SR prednostovi okresného súdu (...). Ten sa však v liste nevyjadril ku všetkým bodom sťažnosti, na čo som reagovala listom zo 14. 8. 2006 (...) adresovaným JUDr. J. M.. Ten mi v liste zo dňa 15. 8. 2006 odpovedal na všetky body sťažnosti (...). Od tohto dátumu sa opäť vo veci nič nedeje. (...)“

Sťažovateľka prostredníctvom právneho zástupcu ustanoveného ústavným súdom sťažnosť podaním z 15. januára 2007 doplnila následovne: *„Vec je v súčasnej dobe právoplatne ukončená rozsudkom zo dňa 27. 10. 2006, ktorým bola mal. M. zverená do mojej výchovy a otec bol zaviazaný platiť na dcéru výživné. Rozsudok o výchove a výžive k mal. dieťaťu nadobudol právoplatnosť dňa 11. 11. 2006. Moja sťažnosť sa týka len časti konania o výchove a výžive k mal. M. na čas po rozvode. (...)*

Podľa môjho názoru bolo súdne konanie neúmerne zdĺhavé a prvostupňový súd nekonal vo veci bez prieťahov, lebo nepostupoval v zmysle §§ 114 a nasl. OSP. (...)

Zbytočné prieťahy súdu vidím v tom, že OS Trebišov rozhodol dňa 22. 11. 2002 o výchove a výžive k mal. M. na čas po rozvode bez zaobstarania si potrebných listín a dôkazov o pomeroch účastníkov, t. j. ich zárobkoch a potreb mal. M.

Potom, čo OS Trebišov bolo doručené dňa 5. 4. 2004 zrušujúce uznesenie KS Košice zo dňa 27. 2. 2004 pod sp. zn. 16 CoP 364/03 zisťoval pobyt odporcu dňa 3. 5. 2004. Po zistení adresy odporcu bývajúceho v P., na ktorej sa aj zdržoval, súd pochybil ak odporcu na pojednávanie dňa 11. 10. 2004 predvolal z adresy M., kde už nebyval, hoci ho mal predvolať zo zistenej adresy z P.. Súd pochybenie zistil na pojednávaní dňa 11. 10. 2004, ktoré z tohto dôvodu odročil na deň 22. 11. 2004. Sestra odporcu súdu dňa 16. 11. 2004 oznámila, že odporca nie je schopný sám rozhodovať a doložila lekársku správu, z ktorej

vyplývalo, že navrhuje odporcu zbaviť svojprávnosti. V spise chýba zápisnica zo dňa 22. 11. 2004.

Súd podľa spisu nekonal v čase od 11. 10. 2004 do 1. 2. 2006.

Súd potom zisťoval, či konanie na OS Poprad pod sp. zn. 14 Ps 23/04 o pozbavení odporcu na právne úkony je ukončené alebo nie. Po zistení, že nie je ukončené, OS Trebišov uznesením zo dňa 23. 3. 2006 prerušil konanie do právoplatného skončenia veci na OS Poprad pod sp. zn. 14 Ps 23/04. Uznesenie súdu som napadla odvolaním a KS Košice uznesením zo dňa 31. 7. 2006 pod sp. zn. 7 CoP 145/06 uznesenie o prerušení konania ako nezákonné zrušil. Spis bol doručený na OS Trebišov dňa 10. 8. 2006.

V dôsledku mojich sťažností predsedovi OS Trebišov a na upozornenia predsedu OS Trebišov sudkyňa už konala a rozsudkom zo dňa 27. 10. 2006 zverila mal. M. do mojej výchovy a určila odporcovi platiť výživné. Rozsudok súdu nadobudol právoplatnosť dňa 11. 11. 2006.

Konajúca sudkyňa spôsobila nezákonným postupom subjektívne prieťahy minimálne v čase od 22. 11. 2002 do 3. 5. 2004 a nekonaním vo veci subjektívne prieťahy minimálne v čase od 11. 10. 2004 do 27. 9. 2006. (...)

Sťažovateľka navrhuje, aby ústavný súd po prijatí jej sťažnosti na ďalšie konanie vyslovil tento nález:

„1. Okresný súd Trebišov v konaní o rozvod manželstva a úpravu práv a povinností rodičov k mal. M. na čas po rozvode vedenom pod sp. zn. 10 C 650/02 porušil základné právo I. M. podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov.

2. Priznáva I. M. primerané finančné zadosťučinenie ako náhradu nemajetkovej ujmy v sume 200 000,- Sk, ktorú je povinný Okresný súd Trebišov zaplatiť sťažovateľke do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

3. Okresný súd Trebišov je povinný zaplatiť I. M. trovy konania pozostávajúce z trov právneho zastúpenia (...) ktoré nech OS Trebišov zaplatí na účet právneho zástupcu zriadený v S. a. s. pobočka T., č. účtu:“

2. Na základe žiadosti ústavného súdu sa k veci písomne vyjadrili obaja účastníci konania: za okresný súd jeho predseda listom sp. zn. 1 SprV 195/07 z 24. apríla 2007 a právny zástupca sťažovateľky stanoviskom k uvedenému vyjadreniu okresného súdu listom z 10. mája 2007.

2.1 Predseda okresného súdu vo svojom vyjadrení uviedol:

„(...) Po oboznámení sa s obsahom sťažnosti a s postupom Okresného súdu Trebišov zaznamenaným v súdnom spise spisovej značky 10C/650/2002 Okresný súd Trebišov žiada sťažnosť zamietnuť ako nedôvodnú a neopodstatnenú.

Návrh sťažovateľky na rozvod manželstva a úpravu práv a povinností rodičov k maloletému dieťaťu bol doručený Okresnému súdu Trebišov dňa 4. 10. 2002. Súd vo veci rozhodol rozsudkom dňa 22. 11. 2002, teda do dvoch mesiacov od podania návrhu. Rozsudok bol doručený odporcovi dňa 4. 2. 2003. Dňa 20. 2. 2003 došlo súdu odvolanie odporcu len proti výroku rozsudku o určení výšky výživného, ktoré mu súd uložil platiť na maloleté dieťa pre čas po rozvode. Výrok rozsudku súdu o rozvode manželstva a o zverení maloletého dieťaťa do starostlivosti sťažovateľky nadobudli právoplatnosť dňom 20. 3. 2003, teda do piatich mesiacov od začatia konania.

Aj keď výrok rozsudku o výživnom otca na maloleté dieťa nenadobudol právoplatnosť, vzhľadom k právoplatnosti ostatných výrokov rozsudku zo dňa 20. 2. 2003 sa stal podľa § 162 ods. 1., ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku predbežne vykonateľným dňom 20. 2. 2003. Právo sťažovateľky na vymáhanie výživného pre maloleté dieťa bolo teda zabezpečené rovnako ako v prípade, že by výrok o výživnom na maloleté dieťa právoplatnosť nadobudol.

Podľa obsahu sťažnosti sťažovateľky zo dňa 11. 9. 2006 porušenie základného práva na prejednanie veci bez zbytočných prietahov malo mať za následok, že otcovi dieťaťa trvala aj po rozvode povinnosť uhrádzať výživné na dieťa iba po 200,- Sk mesačne na základe pôvodného rozsudku Okresného súdu Trebišov zo dňa 27. 2. 2002 č. k. 8 Nc 202/02. Toto tvrdenie sťažovateľky je nedôvodné a neopodstatnené. Už od 20. 2. 2003 totiž bol predbežne vykonateľný výrok rozsudku Okresného súdu Trebišov zo dňa 22. 11. 2002 č. k. 10C/650/02-18, ktorým bola otcovi pre čas po rozvode uložená povinnosť uhrádzať výživné po 500,- Sk mesačne.

Po vykonaní úkonov súdom prvého stupňa súvisiacich s podaním odvolania odporcu - otca dieťaťa proti rozsudku Okresného súdu Trebišov zo dňa 22. 11. 2003 bol spis spisovej značky 10 C/650/02 predložený dňa 12. 8. 2003 Krajskému súdu v Košiciach na rozhodnutie o odvolaní. Odvolací súd vrátil spis prvostupňovému súdu dňa 5. 4. 2004. Uznesením Krajského súdu v Košiciach zo dňa 27. 2. 2004 č. k. 16 CoP/364/03-33 bol zrušený výrok rozsudku Okresného súdu Trebišov zo dňa 22. 11. 2002 o výživnom otca na maloleté dieťa a vec bola vrátená na ďalšie konanie.

Po 5. 4. 2004 sudkyňa bez prietahov vykonávala vo veci úkony podľa pokynov odvolacieho súdu. Postup súdu bol sťažený zistením, že pobyt otca v tom čase už nebol známy. Až 16. 11. 2004 došlo oznámenie príbuznej otca o tom, že tento sa dlhodobo lieči na psychiatrickom oddelení a jeho duševný stav mu nedovoľuje samostatne konať vo veci.

Už v roku 2004 sa na Okresnom súde Poprad začalo konanie o pozbavenie spôsobilosti otca V. M. na právne úkony pod spisovou značkou 14 Ps/23/04. Keďže toto konanie nebolo do roku 2006 ukončené a Okresný súd Poprad nariadil znalecké dokazovanie na vyšetrenie duševného stavu otca V. M., uznesením zo dňa 23. 3. 2006 súd podľa § 109 ods. 2 písm. c) Občianskeho súdneho poriadku konanie spisovej značky 10 C/60/02 prerušil do právoplatného skončenia veci Okresného súdu Poprad spisovej značky 14 Ps/23/04.

Na základe záväzného právneho názoru odvolacieho Krajského súdu v Košiciach vysloveného v uznesení zo dňa 31. 7. 2006 č. k. 7 CoP/145/2006-77 prvostupňový súd ustanovil vo veci spisovej značky 10 C/60/02 otcovi maloletého dieťaťa opatrovníka a rozsudkom zo dňa 27. 10. 2006, ktorý nadobudol právoplatnosť dňa 11. 11. 2006 rozhodol meritórne o výživnom otca na maloleté dieťa pre čas po rozvode jeho rodičov.

Z vyššie uvedených zistení je zrejmé, že ak súd od októbra 2004 do augusta 2006 nevykonával vo veci úkony zamerané na zistenie stavu veci a rozhodnutie vo veci, tak túto skutočnosť nemožno považovať za zbytočný prietah v konaní. Úkony sa nevykonávali z dôvodu procesnej prekážky, ktorá vykonávanie úkonov nedovoľovala. Touto prekážkou bola:

1. nespôsobilosť otca ako účastníka konania konať pred súdom z dôvodu duševnej choroby,
2. prebiehajúce a neskončené konanie na Okresnom súde Poprad spisovej značky 14 Ps/23/04 o pozbavenie spôsobilosti otca na právne úkony.

Obe alternatívy sú v súlade s príslušnými ustanoveniami Občianskeho súdneho poriadku. Ak sa sudkyňa rozhodla pre prvú alternatívu procesného postupu, konala v súlade s procesným predpisom. Ani odvolací súd v odvolacom konaní nekonštatoval, že by rozhodnutia o prerušení konania spisovej značky 10 C/650/02 bolo v rozpore s príslušnými ustanoveniami Občianskeho súdneho poriadku. Obmedzil sa iba na to, že bolo možné, vhodnejšie a účelnejšie využiť alternatívu ustanovenia opatrovníka pre účastníka konania.

Ak prvostupňový súd vo veci nekonal od augusta 2004 do októbra 2006, pretože podľa jeho zistenia mu v tom bránila zákonná procesná prekážka a tento jeho postup je plne v súlade s platným procesným predpisom, nemožno tento stav považovať za prieťah v konaní. Samotný právny názor odvolacieho súdu, že bolo vhodné využiť aj iný, taktiež zákonný procesný postup, nemožno považovať za také hodnotenie procesného postupu súdu prvého stupňa, ktorý viedol k prieťahom v konaní.

Otcovi dieťaťa bola uložená povinnosť uhrádzať výživné na dieťa k rukám sťažovateľky už právoplatným rozsudkom Okresného súdu Trebišov zo dňa 27. 2. 2002 č. k. 8 Nc/202/02. V sťažnosti a v iných podaniach sa sťažovateľka zmieňuje o tom, že otec určené výživné napriek tomu dobrovoľne neplatí. Ani slovom sa nezmieňuje o tom, či vykonala od roku 2002 úkony smerujúce k nútenému vymáhaniu výživného pre dieťa, a to podaním návrhu na výkon rozhodnutia alebo vykonanie exekúcie.

Aj táto skutočnosť svedčí o tom, že sťažnosť sťažovateľky na prieťahy v konaní a náhradu nemajetkovej ujmy je účelová. Ak totiž nevykonala žiadne úkony smerujúce k vymoženiu určeného výživného pre dieťa, nepreukázala vážny záujem na odstránení stavu, ktorý v skutočnosti poškodzuje sociálne postavenie a istoty maloletého dieťaťa. Týmto stavom nie je stav konania vo veci spisovej značky 10 C/650/02 od augusta 2004 do októbra 2006, ale zabezpečenie prisúdeného výživného pre dieťa. Tento postup matka doteraz nezvolila. Ústavnú sťažnosť však podala až po tom, čo v odpovedi na jej sťažnosť zo dňa 13. 8. 2006 jej predseda Okresného súdu Trebišov oznámil, že orgánom na rozhodovanie o prípadnej nemajetkovej ujme je Ústavný súd Slovenskej republiky. Po tomto oznámení sťažovateľka dňa 12. 9. 2006 aj ústavnú sťažnosť podala.

Sťažnosť sťažovateľky zo dňa 12. 9. 2006 je nedôvodná, neopodstatnená a účelová a z uvedeného dôvodu žiadame sťažnosť zamietnuť.

Súhlasíme s tým, aby Ústavný súd Slovenskej republiky upustil od ústneho pojednávania o prijatej sťažnosti.“

2.2 Právny zástupca sťažovateľky vo svojom stanovisku k vyjadreniu okresného súdu uviedol:

„Ústavnému súdu SR oznamujem, že súhlasím s tým, aby ÚS SR upustil od ústneho pojednávania o prijatom návrhu.

Súčasne podávam stanovisko k vyjadreniu Okresného súdu Trebišov zo dňa 24. 4. 2007.

Trvám na tom, že Okresný súd Trebišov subjektívne spôsobil prieťahy v súdnej veci pod sp. zn. 10 C 650/2006 a nemám pocit, že by som ja spôsobovala prieťahy alebo zanedbala svoje povinnosti ako účastník konania.

Okresným súdom Trebišov mi nebola oznámená skutočnosť, že existuje nejaká prekážka v konaní, ktorú by som sa aj ja mohla pokúsiť odstrániť. Súd ako štátny orgán bol povinný z úradnej moci zistiť adresu, pobyt a majetkové pomery V. M.. Napriek tomu, že disponoval s týmto oprávnením, vo veci nekonal tak, ako som to popisovala vo svojej sťažnosti z 15. 1. 2007.

Svojich práv okrem súdu som sa domáhala aj podaním trestného oznámenia voči V. M.. Predkladám ÚS SR uznesenie Obvodného oddelenia PZ M. zo dňa 17. 6. 2003 pod ČVS: ORP - 134/2003, ktorým bolo začaté trestné stíhanie za trestný čin zanedbania povinnej výživy podľa § 213 ods. 1 tr. zák. Trestné stíhanie Okresná prokuratúra T. uznesením zo dňa 22. 9. 2003 pod sp. zn. 2 Pv 714/03 zastavila, lebo zanikla trestnosť činu. (...)

Z uvedených dôvodov trvám na sťažnosti v celom rozsahu a vyjadrenie Okresného súdu Trebišov považujem len za výhovorku a nie seriózne prístup k veci.“

3. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich vyjadreniami k opodstatnenosti sťažnosti dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy. Jej

prerokovanie na ústnom pojednávaní – vzhľadom na povahu predmetu posúdenia, ktorá je určená povahou tohto základného práva – ústavný súd nepovažuje ani za vhodný, ani za nevyhnutný procesný prostriedok na zistenie skutočností potrebných pre meritórne rozhodnutie vo veci, t. j. rozhodnutie o tom, či namietaným postupom súdu bolo porušené právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov (I. ÚS 40/02, I. ÚS 41/03, I. ÚS 65/04).

4. V tejto veci pôvodne ustanovil sťažovateľke právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom I. senát ústavného súdu, pretože v súlade s rozvrhom práce na rok 2006 a 2007 bol sudca spravodajca Juraj Horváth členom I. senátu ústavného súdu. Plénum ústavného súdu 28. februára 2007 Rozvrhom práce Ústavného súdu Slovenskej republiky na rok 2007 sp. zn. Spr 140/07 rozhodlo, že s účinnosťou od 28. februára 2007 sa stal sudca spravodajca Juraj Horváth členom II. senátu ústavného súdu. Plénum ústavného súdu zároveň rozhodlo, že veci, v ktorých je sudcom spravodajcom Juraj Horváth, sa prerokujú v II. senáte ústavného súdu. Z tohto dôvodu sa táto vec prerokovala a rozhodla vo veci samej v zložení, ktoré je uvedené v záhlaví tohto nálezu.

II.

Zo sťažnosti, jej príloh, z vyjadrení účastníkov konania a z obsahu na vec sa vzťahujúceho súdneho spisu ústavný súd zistil nasledovný priebeh a stav konania vedeného okresným súdom pod sp. zn. 10 C 650/2002:

Sťažovateľka podala 4. októbra 2002 okresnému súdu návrh na rozvod manželstva uzavretého s odporcom V. M., V. (ďalej len „odporca“), a zároveň navrhla zveriť maloletú M. M. [dcéra sťažovateľky a odporcu (ďalej len „maloletá“)] do jej výchovy a zaviazat odporcu, aby prispieval na výživu maloletej. Po ustanovení opatrovníka maloletej a po vykonaní dokazovania okresný súd na pojednávaní 22. novembra 2002 vyhlásil rozsudok, ktorý vo výroku o rozvode manželstva a vo výroku o zverení maloletej do výchovy a opatery matke (sťažovateľke) nadobudol právoplatnosť 20. februára 2003. Proti výroku

o povinnosti odporcu prispievať na výživné maloletej a jeho výške sa odporca podaním zo 14. februára 2003, doručeného okresnému súdu 20. februára 2003, odvolal.

Po vyjadrení sa sťažovateľky k odvolaniu odporcu okresný súd predložil 12. augusta 2003 spis na rozhodnutie Krajskému súdu v Košiciach (ďalej len „krajský súd“), ktorý uznesením sp. zn. 16 CoP 364/03 z 27. februára 2004 zrušil rozsudok okresného súdu z 22. novembra 2002 vo výroku o výživnom a v rozsahu zrušenia mu vec vrátil na ďalšie konanie. Rozhodnutie krajského súdu bolo doručené okresnému súdu 5. apríla 2004.

V priebehu mesiaca máj 2004 okresný súd zisťoval miesto pobytu odporcu a zistil, že ten sa v tom čase zdržiaval v P.. Predvolanie na pojednávanie nariadené na 11. október 2004 však okresný súd zaslal odporcovi na adresu V., preto bola zásielka okresnému súdu vrátená. Pojednávanie 11. októbra 2004 okresný súd po vyjadrení sa sťažovateľky odročil na 22. november 2004. Dňa 16. novembra 2004 H. M. – sestra odporcu - podaním z 12. novembra 2004 okresnému súdu oznámila, že odporca sa pojednávania nariadeného na 22. november 2004 nezúčastní zo zdravotných dôvodov.

Na výzvu okresného súdu z 1. februára 2006 H. M. oznámila (podaním zo 14. februára 2006), že odporca má trvalý pobyt na adrese P., ako aj skutočnosť, že na Okresnom súde Poprad prebieha konanie o zbavenie spôsobilosti odporcu na právne úkony pod sp. zn. 14 Ps 23/04. Okresný súd následne uznesením z 23. marca 2006 konanie prerušil do právoplatného skončenia veci vedenej Okresným súdom Poprad sp. zn. 14 Ps 23/04. Proti tomuto rozhodnutiu podala sťažovateľka 30. marca 2006 odvolanie, o ktorom krajský súd rozhodol uznesením z 31. júla 2006 sp. zn. 7 CoP 145/2006 tak, že napadnuté uznesenie okresného súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. V priebehu mesiacov august a september 2006 okresný súd zisťoval osobné, rodinné, majetkové, zárobné, sociálne a zamestnanecké pomery účastníkov konania a uznesením z 28. septembra 2006 ustanovil odporcovi opatrovníka. Na pojednávaní 27. októbra 2006 okresný súd vyhlásil rozsudok, ktorý nadobudol právoplatnosť 11. novembra 2006.

III.

Ústavný súd podľa čl. 127 ods. 1 ústavy rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.

Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prier'ahov (...).

Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prier'ahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia štátneho orgánu. Samotným prerokovaním veci na súde alebo inom štátnom orgáne sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstráni. K odstráneniu stavu právnej neistoty dochádza spravidla až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu. Priznanie práva na prerokovanie veci bez zbytočných prier'ahov zakladá povinnosť súdu aj sudcu na organizovanie práce tak, aby sa toto právo objektívne realizovalo (II. ÚS 21/01, I. ÚS 251/05).

Predmetom konania pred ústavným súdom bolo posúdenie, či postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 650/2002 došlo k porušeniu základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prier'ahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy.

Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo porušené základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prier'ahov zaručené v čl. 48 ods. 2 ústavy sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu najmä podľa týchto troch základných kritérií: zložitosť veci, správanie účastníka konania a postup súdu (I. ÚS 41/02). V súlade s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské

práva ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02, I. ÚS 79/05). Podľa rovnakých kritérií ústavný súd postupoval aj v danom prípade.

1. Pretože okresný súd v relatívne krátkom čase právoplatne rozhodol o častiach návrhu sťažovateľky, ktorými sa domáhala rozvodu manželstva a zverenia maloletej do výchovy a opateru matky (tieto výroky rozsudku nadobudli právoplatnosť 20. februára 2003), bolo v konaní pred ústavným súdom relevantným preskúmanie postupu okresného súdu v súvislosti s konaním o príspevku na výživu maloletej pre čas po rozvode.

Nároky maloletých detí na výživné sú takými nárokmi, ktoré vo všeobecnosti vyžadujú zvýšenú starostlivosť od všeobecného súdu pri rozhodovaní o ich priznaní alebo zmene. Všeobecný súd koná a rozhoduje v nesporovom konaní, v ktorom musí prejaviť zodpovednosť za to, že ide o konanie starostlivosti súdu o maloletých, urýchleným postupom a rozhodovaním, konajúc bez ohľadu na úkony účastníkov konania (II. ÚS 247/04).

Ústavný súd súčasne uvádza, že takéto konania nie sú právne zložité, hoci skutkovo zložité byť môžu. V posudzovanom prípade prebiehalo proti otcovi maloletej konanie o pozbavení spôsobilosti na právne úkony a navyše došlo k zmene jeho pobytu, ktorý bolo potrebné zisťovať, čo skutkovo komplikovalo rozhodovanie okresného súdu.

2. V nesporovom konaní vo veci starostlivosti súdu o maloletých ústavný súd neskúmal správanie maloletej, ktorú zastupuje sťažovateľka, ale sústredil sa na to, či úkony a iné správanie sťažovateľky spomalilo postup okresného súdu alebo vytvorilo faktické prekážky takeého postupu bez zákonom uznaného dôvodu. Ústavný súd konštatuje, že sťažovateľka nekonala tak, aby vlastnými úkonmi pri zastupovaní maloletej spomalila konanie alebo postup okresného súdu. Jej úkony sledovali len to, aby sa náležite zistil skutkový stav potrebný na správne právne závery okresného súdu pri rozhodovaní o rozsahu vyživovacej povinnosti odporcu.

3. Pri hodnotení postupu okresného súdu je v prvom rade potrebné poukázať na okolnosť, že k zrušeniu rozsudku okresného súdu z 22. novembra 2002 v odvolaní napadnutej časti došlo z dôvodu jeho nepreskúmateľnosti, pretože okresný súd rozhodol o výživnom na maloletú pre čas po rozvode bez náležite zisteného skutkového stavu veci (vyplýva to z rozhodnutia krajského – odvolacieho súdu sp. zn. 16 CoP 364/03 z 27. februára 2004), čo svedčí o neefektívnej činnosti prvostupňového súdu. Po podaní odvolania odporcom 20. februára 2003 bol postup okresného súdu poznačený nečinnosťou v období od 16. novembra 2004 do 1. februára 2006, t. j. viac ako rok a dva mesiace. Ako nesústreďné vyhodnotil ústavný súd doručovanie predvolania odporcovi okresným súdom na nesprávnu adresu napriek predchádzajúcemu zisteniu jeho aktuálnej adresy, následkom čoho bolo odročenie pojednávania. Taktiež neefektívnym sa javilo prerušenie konania uznesením okresného súdu z 23. marca 2006, čo napokon vplynulo aj z rozhodnutia odvolacieho súdu sp. zn. 7 CoP 145/2006 z 31. júla 2006. Okresný súd teda svojou nečinnosťou, procesnými pochybeniami a neefektívnou činnosťou spôsobil predĺženie konania, preto jeho postup ústavný súd kvalifikuje ako postup, ktorého dôsledkom boli zbytočné prietahy v konaní.

Pre úplnosť je potrebné uviesť, že dobu konania, počas ktorej sa spis z dôvodu odvolacieho konania nachádzal na krajskom súde (od 12. augusta 2003 do 5. apríla 2004 a od 4. mája 2006 do 10. augusta 2006) a ktorej dĺžku, resp. trvanie nemohol okresný súd ovplyvniť, nemožno z objektívnych dôvodov pripočítať na jeho ťarchu.

V súvislosti s obranným tvrdením predsedu okresného súdu: „(...) *výrok rozsudku o výživnom otca na maloleté dieťa (...) sa stal podľa § 162 ods. 1, ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku predbežne vykonateľným dňom 20. 2. 2003. Právo sťažovateľky na vymáhanie výživného pre maloleté dieťa bolo teda zabezpečené rovnako ako v prípade, že by výrok o výživnom na maloleté dieťa právoplatnosť nadobudol. (...)*“ ústavný súd poznamenáva, že sťažovateľka síce mohla (a v záujme maloletej aj mala) vykonať všetky úkony smerujúce k nútenému vymáhaniu výživného pre maloletú, avšak právna neistota účastníkov konania vo vzťahu k určeniu povinnosti odporcu prispievať na výživné

a vo vzťahu k jeho výške v konečnom dôsledku odstránená nebola, a to až do právoplatnosti konečného rozhodnutia vo veci samej.

Vo vzťahu k námietke okresného súdu: „(...) *Ak prvostupňový súd vo veci nekonal od augusta 2004 do októbra 2006, pretože podľa jeho zistenia mu v tom bránila zákonná procesná prekážka a tento jeho postup je plne v súlade s platným procesným predpisom, nemožno tento stav považovať za prieťah v konaní. Samotný právny názor odvolacieho súdu, že bolo vhodné využiť aj iný, taktiež zákonný procesný postup, nemožno považovať za také hodnotenie procesného postupu súdu prvého stupňa, ktorý viedol k prieťahom v konaní. (...)*“ ústavný súd uvádza, že právo účastníka konania na prerokovanie jeho veci bez zbytočných prieťahov zaručené v čl. 48 ods. 2 ústavy predpokladá taký postup a správanie sa orgánov verejnej moci, ktorý zabezpečí rýchlu a účinnú súdnu, príp. inú právnu ochranu. Preto ak všeobecný súd, resp. orgán verejnej moci má možnosť voľby medzi viacerými zákonom prípustnými postupmi je jeho povinnosťou zvoliť ten, ktorý je ústavne konformnejší, a teda vedie k odstráneniu právnej neistoty účastníkov konania v čo najkratšom možnom čase. Navyše obrana okresného súdu neobstojí ani z tohto dôvodu, že k zisťovaniu skutočností, ktoré napokon viedli k postupu podľa § 109 ods. 2 písm. c) Občianskeho súdneho poriadku [ďalej len „OSP“ (prerušenie konania)], okresný súd pristúpil až vo februári 2006, t. j. po viac ako ročnej absolútnej nečinnosti, pričom konanie o pozbavenie spôsobilosti odporcu na právne úkony bolo Okresným súdom Poprad vedené už od roku 2004. Podľa § 111 ods. 1 OSP ak je konanie prerušené, nevykonávajú sa pojednávania a neplynú lehoty podľa tohto zákona. (...) Podľa ods. 2 tohto ustanovenia ak je konanie prerušené podľa § 109, súd urobí všetky potrebné opatrenia, aby sa odstránili prekážky, ktoré spôsobili prerušenie alebo pre ktoré prerušenie trvá. Len čo odpadne prekážka, pre ktorú sa konanie prerušilo, pokračuje súd v konaní i bez návrhu. K prerušeniu konania došlo až uznesením z 23. marca 2006, preto pred týmto dátumom nebol žiaden zákonný dôvod na nečinnosť okresného súdu.

Vzhľadom na všetky uvedené dôvody ústavný súd vyslovil, že zo strany okresného súdu došlo v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 650/2002 k porušeniu základného práva

sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy, tak ako to je uvedené v bode 1 výroku tohto rozhodnutia.

4. Podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd priznať tomu, koho základné právo alebo sloboda sa porušili, aj primerané finančné zadost'účinenie.

Sťažovateľka sa domáhala aj priznania primeraného finančného zadost'účinenia v sume 200 000 Sk, ktoré odôvodnila takto: „ (...) *Myslím si, že porušenie základného práva nie je už dosť možné napraviť. Odporca mi neplatil výživné. O dieťa som sa musela sama postarať a finančne ho aj zabezpečiť, aby prežilo. Výživné mohlo byť určené už v roku 2002 alebo najneskoršie začiatkom roka 2003. Výživné bolo určené až v októbri 2006 t. j. s prietahmi vo veci cez 3 roky. Dieťa rástlo a časom sa zvyšovali jeho potreby, ktoré som nemohla nahradiť výživným zo strany otca pre prietahy súdu. Som toho názoru, že súdy v konaní o výchove a výžive k mal. dieťaťu nemôžu mať prietahy, lebo ide o existenčné zabezpečenie potrieb dieťaťa.* “

K takto odôvodnenej požiadavke priznania primeraného finančného zadost'účinenia je potrebné pripomenúť, že sťažovateľka nevyužila zákonné prostriedky na vymáhanie výživného pre maloletú v sume určenej rozsudkom okresného súdu z 22. novembra 2002. V tomto smere teda záležalo aj na správaní sťažovateľky v akej miere ovplyvní namietané porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov postupom okresného súdu kvalitu života maloletej.

Ústavný súd preto uznal za odôvodnené priznať sťažovateľke finančné zadost'účinenie, ktoré podľa zásad spravodlivosti, s prihliadnutím na všetky okolnosti porušenia základného práva okresným súdom, najmä vzhľadom na jeho nečinnosť, považuje za primerané v sume 20 000 Sk, tak ako je to uvedené v bode 2 výroku tohto rozhodnutia.

Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadost'účinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil

(v danom prípade okresný súd), je povinný ho vyplatiť sťažovateľke do dvoch mesiacov od právoplatnosti nálezu ústavného súdu.

6. Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

Sťažovateľka si uplatnila náhradu trov právneho zastúpenia v sume 16 013 Sk vrátane DPH.

Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľky ústavný súd vychádzal z ustanovení § 1 ods. 3, § 11 ods. 2 a § 14 ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov. Základná sadzba odmeny za jeden úkon právnej služby uskutočnený v roku 2007 je 2 970 Sk a hodnota režijného paušálu je 178 Sk.

Na základe výsledku konania vznikol sťažovateľke nárok na úhradu trov za tri úkony právnej služby uskutočnené v roku 2007 [prevzatie a príprava zastúpenia (uznesenie ústavného súdu č. k. I. ÚS 367/06-21 zo 6. decembra 2006 o ustanovení právneho zástupcu bolo právnemu zástupcovi sťažovateľky doručené 5. januára 2007), doplnenie sťažnosti z 15. januára 2007 a stanovisko k vyjadreniu okresného súdu z 10. mája 2007] v sume 8 910 Sk a trojnásobok režijného paušálu v sume 534 Sk, čo vrátane 19 % DPH predstavuje celkovo po zaokrúhlení sumu 11 238 Sk.

Keďže ústavný súd po splnení podmienok ustanovil sťažovateľke právneho zástupcu na jej zastupovanie v konaní pred ústavným súdom, uložil Kancelárii ústavného súdu uhradiť ustanovenému právnemu zástupcovi trovy právneho zastúpenia.

Podľa ustanovenia § 31a zákona o ústavnom súde sa na konanie pred ústavným súdom použijú primerane ustanovenia OSP. Podľa § 148 ods. 1 OSP štát má podľa

výsledkov konania proti účastníkom právo na náhradu trov konania, ktoré platil, pokiaľ u nich nie sú predpoklady na oslobodenie od súdnych poplatkov. Vzhľadom na uvedené ústavný súd zároveň uložil okresnému súdu povinnosť uhradiť štátu trovy právneho zastúpenia na účet Kancelárie ústavného súdu do 15 dní od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 24. mája 2007